

Hormoonbehandeling

Ovulatie inductie/milde ovariële hyperstimulatie

Ovulatie inductie

Stoornissen in de menstruele cyclus (een erg onregelmatige cyclus, weinig menstruaties per jaar, of het uitblijven van een menstruatie) kunnen een oorzaak zijn van vruchtbaarheidsproblemen.

Een goede menstruele cyclus duurt over het algemeen korter dan 35 dagen en belangrijk hierbij is of er in iedere cyclus een eisprong optreedt. Wordt hieraan niet voldaan dan kan het nodig zijn om hormonen te gebruiken om de cyclus te versnellen of om een eisprong te verkrijgen. Dit wordt ook wel **ovulatie inductie** genoemd.

Wie komen in aanmerking voor ovulatie inductie?

Paren met ongewenste kinderloosheid op basis van weinig of geen eisprongen, zich uitend in een onregelmatige of afwezige menstruele cyclus, komen in aanmerking voor ovulatie inductie.

Bij overgewicht kan uw dokter u adviseren eerst af te vallen, voordat de behandeling wordt gestart. Overgewicht vergroot uw risico op complicaties bij ovulatie inductie. De behandeling verloopt vaak moeizamer, en ook de kans op problemen als u zwanger bent is groter. Bovendien is er vaak herstel van de normale menstruele cyclus als er voldoende gewichtsvermindering heeft plaatsgevonden.

Vormen van (hormonale) ovulatie inductie

Ovulatie inductie vindt plaats door het toedienen van twee soorten medicijnen:

- Clomifeencitraat (tabletten), ook wel Clomid genoemd.
- Menopur, Puregon of Fostimon. Deze middelen bevatten hormonen (FSH en LH) die direct de eierstokken stimuleren.

Clomifeencitraat

Het doel van deze behandeling is het verkrijgen van een eisprong.

Clomid is geen hormoon. Dit middel stimuleert de hypofyse waardoor meer FSH (follikelstimulerend hormoon) wordt geproduceerd. Hierdoor worden de eierstokken krachtiger gestimuleerd en kunnen er zich één, maar soms ook meerdere eiblaasjes gaan ontwikkelen. Daarom bestaat er een verhoogde kans op een meerlingzwangerschap vergeleken met een spontante cyclus.

Clomid wordt als tabletten voorgeschreven en is dus gemakkelijk in te nemen. Daarom wordt hier vaak mee begonnen als behandeling noodzakelijk is. Het effect op de eierstokken is over het algemeen minder sterk als bij spuiten met Menopur, Puregon of Fostimon. Daarom hoeven minder frequent controles in het ziekenhuis plaats te vinden. Daarentegen heeft Clomid een negatieve invloed op het baarmoederhalsslim en het baarmoederslijmvlies. Dit zou de kans op de bevruchting van een eicel in sommige gevallen kunnen verkleinen. Ook hebben sommige vrouwen last van stemmingswisselingen (agressie/depressie) en opvliegers bij clomifeencitraat gebruik.

Indien clomid na een bepaalde periode, meestal 6-9 cycli, geen zwangerschap oplevert of in de hoogste dosering van 3 tabletten per dag geen eisprong kan bewerkstelligen, wordt vaak overgegaan op ovulatie inductie met spuiten.

Menopur/Puregon/Fostimon

Wanneer gebruik wordt gemaakt van Menopur, Puregon of Fostimon, dient u uzelf dagelijks injecties te geven met hormonen die direct de eierstokken stimuleren. Deze injecties dient u toe in uw buik of bovenbeen. Hiervoor krijgt u van te voren uitleg om deze werkwijze aan te leren.

Het doel van deze behandeling is het verkrijgen van één eicel. In de eerste cycli is het wel “zoeken” naar de juiste dosering omdat van te voren niet bekend is hoe u op de medicijnen zal reageren. Hierdoor is het mogelijk dat er in plaats van één eicel géén tot ontwikkeling komt of meerderen. Zo kan het nodig zijn de dosering op te hogen dan wel een cyclus af te breken als het meerling risico te groot is. In dat geval wordt ook geadviseerd beschermde gemeenschap (bijvoorbeeld met condoom) te hebben. Hoewel paren, die ongewenst kinderloos zijn, vaak verklaren geen bezwaar te hebben tegen een tweeling, moet men toch de risico's van een meerlingzwangerschap niet onderschatten. Meerlingen worden vaak vroeger geboren met alle risico's van dien (verhoogde kans op overlijden en blijvende handicaps). Ook complicaties tijdens de zwangerschap komen vaker voor zoals hoge bloeddruk, suikerziekte en zwangerschapsvergiftiging.

Bij de behandeling met Menopur, Puregon of Fostimon, zal altijd een “uitgangs-echo” gemaakt worden, bij voorkeur op de 3^e cyclusdag. Bij deze echo wordt gekeken of er geen cysten (met vocht gevulde blaasjes) in de eierstokken zitten. Deze cysten zijn vaak het restant van de vorige stimulatiecycclus. Indien dit het geval is kan besloten worden een cyclus te wachten met hormooninjecties.

Milde ovariële hyperstimulatie

Bij milde ovariële hyperstimulatie worden bovenstaande medicijnen gebruikt om de eierstokken aan te sporen tot het maken van twee eicellen (in plaats van één). Dit kan vaak bewerkstelligd worden door de medicijnen in hogere doseringen te gebruiken.

Mensen die voor deze behandeling in aanmerking komen zijn vaak al langdurig bezig met het proberen een zwangerschap tot stand te brengen. Dit houdt vaak in meer dan twee jaar proberen, zonder dat bij het fertiliteitsonderzoek een afwijking bij een van beiden is gevonden. Ook kan het zijn dat, indien sprake was van een cyclus stoornis, ovulatie inductie (zie boven) niet tot een zwangerschap heeft geleid waarna overgegaan wordt op milde ovariële hyperstimulatie.

Deze overstimulatie wordt vrijwel altijd gecombineerd met inseminaties (zaad in de baarmoeder brengen).

Als voor deze behandeling gebruik wordt gemaakt van Menopur, Puregon of Fostimon (wat vaak het geval zal zijn) wordt wederom een “uitgangs-echo” gemaakt, bij voorkeur, op de 3e cyclusdag.

In de eerste cycli is het vaak “zoeken” naar de juiste dosering omdat van te voren niet bekend is hoe u op de medicijnen zal reageren. Hierdoor is het mogelijk dat er in plaats van één of twee eicellen, géén of meer dan twee eicellen tot ontwikkeling komen. Zo kan het nodig zijn de dosering op te hogen dan wel een cyclus af te breken als het meerling risico te groot is (bij meer dan twee eitjes) en de volgende cyclus met een andere dosering te starten.

Het doel van de behandeling is een doorgaande éénlingzwangerschap. Mocht het risico op een meerling onacceptabel zijn (bij meer dan twee eitjes), dan zal de cyclus worden afgebroken!

Bovenstaande medicijnen zullen, afhankelijk van de indicatie, gecombineerd worden met Pregnyl. Dit is een medicijn dat de eisprong opwekt. Deze zal gemiddeld 36 uur na injectie optreden. Zo weet u precies wanneer u het beste gemeenschap kunt hebben (twee maal: 12 en 36 uur na toediening) dan wel wanneer het de optimale tijd is voor de inseminatie (36 uur na toediening).

Het ovarieël hyperstimulatie syndroom

Als de reactie van de eierstokken op de stimulatie groter is dan verwacht, betekent dit dat te veel eiblaasjes tot ontwikkeling komen. Het kan zijn dat de gebruikte dosering voor u te hoog is, of dat uw eierstokken heel gevoelig zijn voor stimulatie. De eierstokken nemen dan fors in omvang toe. Dit noemen we het ovarieël hyperstimulatie syndroom. Dit beeld wordt gekenmerkt door sterk vergrote eierstokken met op de echo vele grote, middelgrote en kleine eiblaasjes. De eerste verschijnselen hiervan zijn het dikker worden van de buik, pijn in de onderbuik, gecombineerd met misselijkheid, braken en gewichtstoename. Bij ernstige gevallen treedt kortademigheid op. Indien zulke symptomen optreden moet u direct contact opnemen met het ziekenhuis. Soms kan een ziekenhuisopname noodzakelijk zijn.

Nog vragen?

Als u vragen hebt, stelt u ze dan gerust. Op werkdagen kunt u tussen 09.00-16.30 uur altijd contact opnemen met het secretariaat gynaecologie.
Telefoonnummer: (0475) 38 20 11 / (0475) 38 24 12.